

Silmänpainetauti (glaukooma) lapsella

Lääkärikirja Duodecim

17.12.2021

Silmätautien erikoislääkäri Matti Seppänen

- Lapsen glaukooman yleisyys
- Lapsen glaukooman syyt
- Lapsen glaukooman riskitekijät
- Lapsen glaukooman oireet ja löydökset
- Erotusdiagnostiikka
- Tutkimukset
- Lapsen glaukooman hoito
- Lapsen glaukooman seuranta
- Kirjallisuutta

Keskeistä

- Silmänpainetauti (oikeammin glaukooma) on lapsilla harvinainen.
- Lapsella esiintyvä glaukooma liittyy usein kehitykselliseen häiriöön tai muuhun silmäsairauteen.

Silmän sisällä oleva neste kulkee normaalisti useaa eri reittiä pitkin silmän ulkopuolelle. Glaukoomassa normaali nestekierto on häiriintynyt ja silmänpaine pääsee kohoamaan haitallisiin lukemiin.

Lapsella silmän rakenne on joustava. Jos lapsen silmänpaine on koholla, silmän koko kasvaa tämän seurauksena. Sarveiskalvo (silmän läpinäkyvä uloin osa) voi venyä kolmivuotiaaksi saakka. Silmän kovakalvo (valkoisena osana näkyvä osa) voi venyä kymmenvuotiaaksi saakka.

Glaukooma on näköhermoa vaurioittava sairaus, joka hoitamattomana voi johtaa merkittävään näön heikkenemiseen.

Lapsen glaukooman yleisyys

Lapsilla glaukoomaa esiintyy noin yhdellä lapsella 2 900 lasta kohti.

Lapsen glaukooman syyt

Lapsella glaukooma voi olla kehityksellinen tai ns. hankittu glaukooma. Hankitulla glaukoomalla tarkoitetaan esimerkiksi johonkin muuhun silmäsairauteen, monielin- eli systeemisairauteen tai esimerkiksi silmävamman liittyvää glaukoomaa.

Kehityksellisessä glaukoomassa silmän kammiokulman rakenne on poikkeava. Se estää silmän sisällä muodostuvan nesteen ulosvirtauksen ja aiheuttaa silmänpaineen nousun.

Hankittu glaukooma voi tarkoittaa esimerkiksi pitkäaikaiseen silmätulehdukseen tai muuhun silmäsairauteen liittyvää glaukoomaa.

Lapsen glaukooman riskitekijät

Tietyt perintötekijät altistavat lapsen glaukoomalle. Eräisiin silmäsairauksiin liittyy kohonnut glaukoomariski. Tällaisia sairauksia ovat mm. värikalvopuutos (aniridia), Axenfeld–Riegerin kehityshäiriöryhmä ja Petersin anomalia.

Joihinkin yleissairauksiin liittyy lisääntynyt riski sairastua glaukoomaan. Näitä ovat mm. [neurofibromatoosi](#), [Marfanin oireyhtymä](#), [Sticklerin oireyhtymä](#), tuliluomi (ks. kuva 1) ja [Turnerin oireyhtymä](#).

Kuva 1. Tuliluomi kasvoissa. Tuliluomi tai -läiskä, naevus flammeus.

Suurena ja pienennä napsauttamalla kuvaa

Silmän alueen pitkittynyt uveiitti (silma eri osissa ilmentyvä tulehdus) sekä tietyt kasvaimet, kuten esimerkiksi retinoblastooma, voivat aiheuttaa glaukooman. Keskosen verkkokalvosairauteen (ROP) liittyy myös glaukoomariski.

Glaukooman taustalla voi olla myös synnynnäinen vihurirokko.

Lapsen glaukooman oireet ja löydökset

Merkittävästi koholla olevan silmänpaineen tiedetään ilman hoitoa aiheuttavan useimmilla potilailla vaurioita silmän rakenteisiin. Vauriot voivat kohdistua silmänpohjassa sijaitsevaan näköhermon päähän. Pitkään runsaasti koholla oleva silmänpaine voi aiheuttaa näköhermon pään verenkierron ja aineenvaihdunnan heikkenemisen.

Vauvaikäisillä glaukoomalle ominaista on kookas sarveiskalvo.

Kyynelvuoto voi olla runsasta, ja silmät voivat olla tavallista aremmat valolle.

Sarveiskalvo voi myös olla normaalia sameampi. Oireena voi olla myös luomikouristus.

Silmälääkärin tutkimuksissa saatetaan todeta syvä näköhermon nystyn keskuskuoppa.

Silmän pituusmitta voi olla myös tavallista pidempi. Silmänpaine ei välttämättä ole koholla kuin lievästi (19–25 mmHg).

Yli 2-vuotiailla lapsilla glaukooma voi olla oireeton. Glaukooma voi aiheuttaa etenevän miinustaitteisuuden silmän pituusmitan kasvaessa.

Erotusdiagnostiikka

Runsas kyynelvuoto voi olla merkki glaukoomasta, mutta yleinen syy kyynelvuodolle on kuitenkin [kyyneltietukos](#). Jos kyseessä on pelkkä kyyneltietukos, ei siihen liity sarveiskalvon tai näköhermon nystyn muutoksia.

Sarveiskalvon samentuminen voi johtua myös muista silmäsairauksista kuin glaukoomasta.

Tutkimukset

Silmänpohjan tutkiminen silmälääkärin toimesta on keskeinen osa tutkimusta.

- Tutkimuksessa arvioidaan näköhermon nystyn muotoa.
- Näöntarkkuuden tutkiminen kuuluu perustutkimuksiin.
- Silmänpaine mitataan kimmoketonometrilla.
- Silmän pituusmitta mitataan.
- Sarveiskalvon halkaisija mitataan esimerkiksi valokuvasta, jossa lapsen otsalla on samanaikaisesti mittanauha.
- Kammiokulman tutkiminen pienillä lapsilla suoritetaan tarvittaessa yleisanestesiassa.
- Näkökenttätutkimus pystytään tekemään usein aikaisintaan esikouluikäiselle lapselle.

Lapsen glaukooman hoito

Keskeisin osa glaukooman hoidossa on silmänpaineen alentaminen eri keinoin.

Glaukoomaa hoidetaan lääkkeiden ja kirurgian avulla. Noin puolet lapsista, joilla on glaukooma, tarvitsevat kirurgista hoitoa paineen alentamiseksi.

Lapsen glaukooman seuranta

Alle 2-vuotiailla glaukoomaa sairastavilla lapsilla seuranta tapahtuu usein alle 4 kuukauden välein. Yli 2-vuotiailla seurantaa tehdään usein noin 6 kuukauden välein. Näköhermon nystyn kuvantaminen (ns. papillavalokuva ja papilla-OCT) tehdään usein vuoden välein siinä vaiheessa, kun tutkimus pystytään tekemään.

Silmänpaineen seuranta säännöllisesti on tärkeää, jos lapsella todetaan glaukoomalle altistava silmänsairaus tai kehityshäiriö.

Artikkelin tunnus: dlk01209 (027.029)

© 2022 Kustannus Oy Duodecim